

**DOKTRİN, MAHKEME KARARLARI VE ANGLO-AMERİKAN
HUKUKUNUN KONUYA İLİŞKİN YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE
YOKSULLUK NAFKASINDA SÜRE SORUNUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ali KOÇ*

ÖZET

Boşanmanın mali sonuçlarından bir tanesi nafakadır. Yoksulluk nafakası Türk Medeni Kanunu m. 175'te düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu m. 175/1'e göre, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilmektedir. Mevcut hükümde yer alan "süresiz olarak nafaka isteyebilir" ifadesi doktrinde tartışma konusu olmuştur. Yargıtay kararları incelendiğinde yoksulluk nafakasının süresine ilişkin olarak yaşanan sorunlar ve buradan doğan tartışmaların kaynağını yargı uygulamaları oluşturmaktadır. Yargıtay kararlarından anlaşıldığı üzere yoksulluk nafakasının süresiz olarak istendiği durumlarda nafakanın süresiz verilmesine karar verilmektedir. Bu uygulama hâkimin takdir yetkisini elinden almak anlamına gelmektedir. Fakat hâkimin takdir yetkisinin sınırları da mevcut kanuni düzenlemeden anlaşılmamaktadır. Çalışmada, yoksulluk nafakasının "clean break" ilkesi de dikkate alınarak süre bakımından sınırlandırılması gerektiği incelenmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Aile Hukuku, Yoksulluk Nafakası, Süresiz Yoksulluk Nafakası, Anglo-Amerikan Hukukunda Yoksulluk Nafakası*

**CONSIDERATION OF THE TIME PROBLEM IN ALIMONY WITHIN THE
FRAMEWORK OF DOCTRINE, COURT DECISIONS AND, ANGLO-
AMERICAN LAW'S APPROACH TO THE SUBJECT**

ABSTRACT

---

* **Arş. Gör.**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı/ANKARA e-posta: koc.ali@hbv.edu.tr,

ORCID: 0000-0002-8835-887X

DOI: 10.34246/ahbvuhfd.1146480

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 22/12/2021

Yayımlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 20/07/2022

One of the financial consequences of divorce is alimony. Alimony is regulated in Art. 175 of the Turkish Civil Code. According to Art. 175/I of the Turkish Civil Code, the party who will fall into poverty due to divorce can ask for alimony indefinitely in proportion to his financial strength, provided that the fault is not more severe. The expression "may request alimony indefinitely" in the current provision has been the subject of debate in the doctrine. When the decisions of the Supreme Court are examined, the problems experienced regarding the duration of the poverty alimony and the source of the debates arising from this are the judicial practices. As it is understood from the Supreme Court decisions, in cases where alimony is requested indefinitely, it is decided to grant alimony indefinitely. This practice means taking away the discretion of the judge. However, the limits of the judge's discretion are not understood from the current legal regulation. In the study, it has been examined that poverty alimony should be limited in terms of time, taking into account the "clean break" principle.

Keywords: Family Law, Alimony, Permanent Alimony, Alimony in Anglo-American Law

GİRİŞ

Boşanmanın mali sonuçlarından bir tanesi nafakadır. Nafakanın birden çok türü olmakla birlikte bu çalışmada ele alınacak olan konu itibarıyla daha çok yoksulluk nafakasıdır. Çalışmanın konusunu oluşturan husus ise yoksulluk nafakasındaki süre kavramı ve uygulamasıdır. Yoksulluk nafakası Türk aile hukukunda, boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek olan eş için kabul edilmiş bir müessesedir. Boşanmanın ardından eşlerden biri için artık yeme, içme, barınma, sağlık, sosyal, kültürel faaliyetler vs. için gerekli olan harcamalar mali olarak karşılanamayacak duruma geliyor ise böyle bir durumda söz konusu eş yoksulluk nafakası talep etme hakkına sahiptir.

Yoksulluk nafakası, boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek olan eşin mali açıdan korunmasını sağlamak amacıyla ihdas edilmiş bir müessesedir. Müessesenin ihdas edilme amacı, yoksulluğa düşecek olan eşi korumak olmakla birlikte, bu eşin yoksulluk nafakasının süresiz olarak ödenmesini talep edebiliyor olması taraflar arasındaki menfaat dengesini bozabilecek bir husus olarak değerlendirilebilmektedir. Bu çalışmada yoksulluk nafakasındaki süre kavramı ele alınacak olup öncelikle birinci başlıkta genel anlamda yoksulluk nafakasına ilişkin bilgiler verilecektir. İkinci başlıkta yoksulluk nafakasındaki süre konusu ele alınacaktır. Bu başlık altında hem Türk doktrinindeki görüşler aktarılacak hem de Anglo-Amerikan hukukundaki yoksulluk nafakasına ilişkin düzenlemeler belirtilecektir. Yine bu başlıkta Anayasa Mahkemesi'nin yoksulluk nafakasındaki süresiz oluşuna dair kararı aktarılacaktır. Üçüncü başlıkta ise yoksulluk nafakasındaki süre kavramının değerlendirilmesi

yapılacak olup Türk hukukundaki uygulama, Anayasa Mahkemesi'nin ilgili kararı ve Anglo-Amerikan hukukundaki uygulama değerlendirilecektir. Sonrasında ise çalışma, yoksulluk nafakasında süre hususuna ilişkin bir yorum ilave edilerek neticelendirilecektir.

I. GENEL OLARAK YOKSULLUK NAFAKASI VE YOKSULLUK NAFAKASININ ŞARTLARI

A. Genel Olarak Yoksulluk Nafakası

Eşlerden birisi boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek ise boşanmaya ilişkin olarak kendi kusuru diğer eşten daha az olmak şartıyla süresiz yoksulluk nafakası talebinde bulunabilmektedir¹. Yoksulluk nafakası Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) ikinci bölümünde yer alan boşanma kısmında düzenlenmiştir. Boşanmanın mali sonuçlarından bir tanesi olan nafaka, kanun sistematigi bakımından maddi ve manevi tazminat müesseselerini düzenleyen maddenin devamında konumlandırılmıştır. TMK m. 175 hükmü şu şekilde kaleme alınmıştır: “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.”

Yoksulluk nafakasına karar verilebilmesi için evliliğin boşanma veya butlan ile sonlanmış olması gerekmektedir². Evliliğin butlan yaptırımı ile sona ermesi hususunda TMK m. 158 hükmü esas alınarak hüküm tesis edilmektedir. Anılan düzenlemeye göre evlenmenin butlanına karar verilirse; evlenirken iyiniyetli bulunan eş bu evlenme ile kazanmış olduğu kişisel durumunu korur. Eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, tazminat, nafaka ve soyadı hakkında boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır. Dolayısıyla iyiniyetli eşin yoksulluk nafakası talep hakkı saklı kalmaktadır.

Boşanma yahut butlan yaptırımı sonucu yoksul duruma düşecek eşin yoksulluk nafakası talep edebilmesi için birtakım şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu şartlar şu şekilde sıralanabilir: taraflardan birisinin yoksulluk nafakası talep etmesi, nafaka talebinde bulunan eşin yoksulluğa düşmüş olması, yoksulluk nafakası talep eden eşin diğer eşe göre daha az kusurlu olması,

---

¹ Turgut Akıntürk/ Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, 2. Cilt, 18. Bası, Beta, 2016. s. 302; Mustafa Dural/ Tufan Ögüz/ Mustafa Alper Gümüş, *Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, 2016. s. 148; Mehmet Erdem/ Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku*, Seçkin Yayınları, 2022. s. 188; Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 2015, s. 832; Ahmet Cemal Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 42; Bahar Öcal Apaydın, “Güncel Tartışmalar Işığında Yoksulluk Nafakası”, Serkan Ayan/ Pınar Çiftçi (Ed.), *Yargı Kararları Işığında Aile Hukukunun Güncel Sorunları*, Adalet Yayınevi, 2022, s. 50.

² Kürşad Yağcı, "Yoksulluk Nafakasında 'Süresizlik' Sorunu", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 76(1), 2018, s. 324.

hükmedilecek olan nafakanın nafaka yükümlüsü eşin mali durumu ile orantılı olması³.

B. Yoksulluk Nafakasının Şartları

Yoksulluk nafakasının talep edilebilmesi için öncelikli olarak boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek olan tarafın bunu talep etmesi gerekir⁴. Yoksulluğa düşecek olan tarafın nafaka talebinde bulunmaması halinde hâkim re'sen nafaka kararı veremez⁵. TMK'dan önce yürürlükte olan 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi'nin 144. maddesine göre, erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının ekonomik halinin bu talebi karşılayabilecek durumda olması şartı aranmaktaydı. Bu hükmün, kadın ve erkek arasındaki eşitliğe aykırılık teşkil edebileceği düşünülmüş olacak ki TMK m. 175 düzenlemesinde bu hükme yer verilmemiştir⁶. TMK m. 175 hükmünde boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek tarafın nafaka talebinde bulunabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu itibarla hem erkek hem de kadın yoksulluk nafakası talebinde bulunma hakkına sahiptir. Yoksulluk nafakası talebinde bulunacak eşin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmüş olması bir diğer şart olarak aranmaktadır⁷. Nafaka talebinde bulunan tarafın yoksulluğa düşüp düşmeyeceği hususunu ise hâkim araştırıp takdir edecektir⁸.

Boşanma ile birlikte yoksulluk nafakası talebinde bulunacak eşin sağlaması gereken şartlardan bir diğeri ise boşanmada kusurunun diğer eşin kusurundan daha ağır olmamasıdır. TMK m. 175/I hükmünde bu şart açıkça ifade edilmiştir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken husus, nafaka talebinde bulunan eşin kusursuz olmasının aranmıyor olmasıdır. Bilakis aranan şart nafaka talebinde bulunan tarafın kusurunun karşı tarafın kusurundan daha az olmasıdır. Başka bir ifadeyle, kendisinden nafaka talebinde bulunulan eşin talepte bulunan eşe yoksulluk nafakası ödemesine hükmedilebilmesi için, kendisinden talepte bulunulan eşin kusurlu olması aranmamaktadır⁹. Son şart ise kendisinden nafaka talebinde bulunulan eşin,

³ Akıntürk/ Ateş, Aile, 303; Dural/ Öğüz/ Gümüş, Aile, 148-150; Yağcı, s. 324; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, Genişletilmiş 2. Bası, Turhan Kitabevi, 2016. s. 170-172.

⁴ Öztan, s. 836; Süleyman Yılmaz/ Abdulkerim Yıldırım, *Medeni Hukuk-I*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 235; Azra Arkan Serim, "Yoksulluk Nafakası", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 65(1), 2007, s. 288; Burçak Çitak, "Yoksulluk Nafakası", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), 2016, s. 242.

⁵ Dural/ Öğüz/ Gümüş, s. 148; Çitak, s. 242.

⁶ Kılıçoğlu, s. 171.

⁷ Arkan Serim, s. 289; Çitak, s. 243; Mustafa Şahin, "Türk-İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK m. 175-ZGB m. 125)", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(3), 2017, s. 81.

⁸ Arkan Serim, s. 289; Ruhi, s. 42.

⁹ Arkan Serim, s. 291-292; Dural/ Öğüz/ Gümüş, s. 149.

ekonomik durumu açısından takdir edilecek olan nafakayı ödeyebilecek durumda olmasıdır. Bu çerçevede hâkim, yoksulluk nafakasına karar verirken kendisinden nafaka talebinde bulunulan eşin ekonomik durumunu değerlendirecektir¹⁰. Yapılacak olan değerlendirme sonucunda kendisinden nafaka talebinde bulunulan eş şayet istenilen nafakayı ödeyecek durumda değil ise hâkim yoksulluk nafakasına karar veremez.

II. YOKSULLUK NAFAKASINDA SÜRE

A. Yoksulluk Nafakasında Süre Kavramı

Evliliğin boşanma yahut butlan ile sona ermesinin ardından taraflardan birisinin gerekli şartlar sağlanması halinde diğer taraftan yoksulluk nafakası talep edebilmesi, TMK m. 175 hükmünde düzenlenmiştir. Hükmün aradığı şartların sağlanması halinde ilgili tarafın talebi üzerine hâkim gerekli araştırmalar sonucunda yoksulluk nafakasına karar verebilmektedir.

Yoksulluk nafakası iki şekilde ödenebilmektedir. Bunlardan biri toplu (toptan) olarak ödeme, diğeri ise irat (taksit, aylık) şeklinde ödemedir. Yoksulluk nafakasına ilişkin doktrin ve uygulamadaki görüş farklılıklarının meydana çıkmasındaki temel sebeplerden bir tanesi, nafakanın irat şeklinde ödenmesine karar verildiği durumlardır. Çünkü hâkimin yoksulluk nafakasının toptan biçimde ödenmesine karar vermesi halinde süreye ilişkin bir tartışma çıkmaması doğaldır. Hâkim toptan ödemeye karar verirken yoksulluğa düşecek olan tarafın durumuna ve nafaka borçlusu tarafın mali şartlarına bakarak bir denge kurar ve böylece iki tarafın da menfaat dengesini korumaya çalışarak en uygun miktara hükmeder¹¹. Böylece nafaka borçlusu taraf tek seferde yapacağı ödeme ile borcundan kurtulmuş olur. Yoksulluk nafakasının irat biçiminde ödenmesine karar verildiği durumlarda ise nafaka borçlusunun hangi süre ile sınırlı olacak şekilde bu borcu ifa ile mükellef olduğunun belirlenmesi doktrin ve uygulamada tartışma konusudur.

Yoksulluk nafakası Türk Kanunu Medenîsi m. 144'ün ilk hâlinde şu şekilde hüküm altına alınmıştır: “Kabahatsiz olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile mütenasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkûm edilebilir”. Madde'nin ilk hâliyle ele alındığında yoksulluk nafakası bir yıl süre ile sınırlandırılmış olarak talep edilebilmekteydi¹². Ancak 1988 yılında 3444 sayılı

---

¹⁰ Ruhi, s. 45.

¹¹ Ruhi, s. 53-54.

¹² Emrah Kulaklı, "Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 2018, s. 251.

Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte Türk Kanunu Medenîsi'nin 144. maddesinde yoksulluk nafakasında bir yıllık süre sınırlaması kaldırılmış olup nafakanın süresiz olarak talep edilebileceği hüküm altına alınmıştır¹³. TMK m. 175 düzenlemesi ise bir önceki hüküm ile benzer olup düzenlemeden yalnızca “Ancak, erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının hali refahta bulunması gerekir.” Cümlesi çıkarılmıştır. Söz konusu ibarenin hükümden çıkarılmış olmasının gerekçesi ise bunun kadın ve erkek arasındaki eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmesidir¹⁴.

Sonuç itibarıyla mevcut TMK m. 175 hükmü uyarınca yoksulluk nafakası gerekli şartların sağlanması ile birlikte süresiz olarak talep edilebilmektedir. Doktrin ve uygulamadaki görüş ayrılıkları, yoksulluk nafakasının süresiz olarak talep edilebilmesinin yanı sıra bu talebe karşılık hâkimin tutumunun ne şekilde olması gerektiği üzerinde toplanmaktadır.

B. Yoksulluk Nafakasında Süreye İlişkin Doktrindeki Görüşler

Yukarıda da ifade edilmiş olduğu üzere yürürlükteki düzenleme gereği, boşanma ve evliliğin butlan yaptırımıyla sona ermesi neticesinde yoksulluğa düşecek olan taraf diğer şartların da sağlanması halinde yoksulluk nafakasını süresiz olarak talep edebilmektedir. TMK m. 175'in lafzında açıkça belirtilmiş olan bu hak doktrinde fikir ayrılıklarının yaşanmasına sebep olmuştur. Doktrinde bu hükmeye ilişkin yaşanan fikir ayrılıklarının temelinde kanun lafzında yer alan “süresiz olarak nafaka isteyebilir” ibaresidir¹⁵. Doktrinde konuya ilişkin ileri sürülen görüşler, her ne kadar kendi içlerinde farklı gerekçelere dayandırılırsalar da, esas itibarıyla iki grupta incelenebilir.

Birinci grupta ele alınabilecek olan yazarlar¹⁶; kanun lafzının çok açık olduğunu, “süresiz olarak nafaka isteyebilir” ifadesinden çıkacak anlamın ise burada hâkimin takdir yetkisinin bulunmadığı biçiminde olduğunu savunmaktadırlar. İlgili yazarlara göre söz konusu hüküm emredici niteliktedir. Bu görüşe göre, süresiz olarak nafaka talep edildiği takdirde hâkim, süresi sınırlı bir yoksulluk nafakasına

¹³ Safa Koçoğlu, "Boşanmanın Eşler Açısından Genel Sonuçları Bağlamında Yoksulluk Nafakasına İlişkin Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70, 2021, s. 409.

¹⁴ Kılıçoğlu, s. 171; Koçoğlu, s. 409.

¹⁵ Koçoğlu, s. 409.

¹⁶ Mecit Demir, *Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası*, Seçkin Yayınları, 2018. s. 64; Yağcı, s. 323; Ömer Buğra Gençcan, *Nafaka Hukuku: Bilimsel Açıklama – Son İçtihatlar*, Yetkin Yayınları, 2018, s. 528; Mine Uzun, *Türk Medeni Kanunu Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası*, Vedat Kitapçılık, 2014. s. 100; Ebru Ceylan, *Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları*, Seçkin Yayınları, 2006. s. 116.

hükmedemeyecektir¹⁷. Bu görüşü savunan yazarlara göre mevcut kanuni düzenleme sosyal hayatta birtakım mağduriyetlere sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla söz konusu yoksulluk nafakasını hüküm altına alan düzenlemenin gözden geçirilip sosyal hayattaki mağduriyetleri giderecek biçimde yeniden düzenlenmesi gerektiği savunulmaktadır¹⁸. Birinci grupta yer alan görüşü savunan yazarlardan biri¹⁹, boşanmış olan eşlerin artık birbirinden ayrı iki birey olduğunu, aralarında hukuki ve hatta manevi bir bağın kalmadığını ileri sürmektedir. Yine aynı yazara²⁰ göre, ortak çocukları dahi bulunmayan çiftlerden birinin, boşandıktan sonra yoksulluğa düştüğünü ileri sürerek karşı taraftan süresiz nafaka talep etmesi ve hâkimin de bu yönde karar vermesi durumunda eşler birbirlerinden gerçek anlamda ayrılamamaktadır. Hukuki anlamda bitmiş olan evliliğin mali açıdan dolaylı olarak devam etmesi, ayrılmış olan eşlerin sosyal hayatları bakımından bir olumsuzluk teşkil etmektedir. Diğer bir yazar²¹ ise, yoksulluk nafakasına herhangi bir süre sınırlaması olmaksızın hükmedilmesinin nafaka borçlusunun mali hakları ile kişilik haklarını yadsınamayacak derecede kısıtladığını ve bunun hakkaniyete aykırı olduğunu savunmaktadır. Birinci gruba dâhil edilebilecek başka bir görüşe²² göre ise, kanun maddesinin mevcut haliyle hüküm emredici niteliktedir. Fakat buna rağmen hâkim, somut olayın şartlarına göre bir değerlendirme yapıp yoksulluk nafakası talep eden tarafın özelliklerini, iş bulma durumunu, işte çalışma süresi ve becerisi gibi hususları göz önünde bulundurarak nafakanın süresini belirlemelidir. Diğer bir kısım yazarlarca²³ da, gerek özel hukukta gerekse kamu hukukunda hüküm altına alınmış pek çok konuda zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin mevcut olmasına rağmen yoksulluk nafakasına süresiz bir biçimde hükmedilebiliyor olmasının hukukun temel ilkelerine, hak ve nefasete aykırılık teşkil ettiği öne sürülmektedir.

---

¹⁷ Koçoğlu, s. 410.

¹⁸ Koçoğlu, s. 410.

¹⁹ Şahin, s. 88.

²⁰ Şahin, s. 88.

²¹ Abdülkerim Yıldırım, "Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", *Legal Hukuk Dergisi*, 14(157), 2016, s. 82.

²² Cemal Oğuz, "Medeni Kanun Madde 174/1 ile 175 Arasındaki Farklar", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4, 2000, s. 11.

²³ Gençcan, s. 529; Ömer Arbek, "Boşanmanın Mali Sonuçları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(1), 2005, s. 145; Bilal Köseoğlu, "Ailenin Şiddetten Korunması", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 77, 2008, s. 315.

Yoksulluk nafakasının süresine ilişkin doktrinde ileri sürülen diğer görüşü savunan yazarlar²⁴, nafakanın süresiz olarak talep edilmesine karşın hâkimin bu talebi belirli bir süre ile sınırlamasının önünde kanuni bir engel bulunmadığı görüşünü ifade etmektedir. Bu görüşü savunan bir kısım yazara²⁵ göre, Türk Medenî Kanunu'nda hâlihazırda nafakanın artırılması, azaltılması veya kaldırılmasına ilişkin birtakım düzenlemeler yer almaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenlemelerin mevcut olduğu böyle bir kanunda her halde süresiz nafakaya hükmedilebileceğine dair bir düzenlemenin bulunamayacağı ileri sürülmektedir²⁶. Öte yandan başka bir görüşe²⁷ göre, mevcut kanuni düzenlemenin değiştirilmesi gerekmemektedir. Ancak yazar²⁸, hâkimin, önüne gelen her somut olayı kendi şartlarına göre değerlendirerek bir karar vermesi gerektiğini ifade etmektedir. İlgili yazara²⁹ göre, evlilikleri sonlanmış eşlerin evlilik birliği içindeki yaşayışları ve boşandıktan sonraki halleri göz önünde bulundurularak bir karar verilmesi hakkaniyetli olur. Nafakaya süresiz şekilde hükmedilmesinin şart olmadığını savunan ikinci görüş içinde yer alan bir alt görüşe göre³⁰ ise yoksulluk nafakası talebinin bir yıllık zamanaşımına tâbi olması sebebiyle, kanunda yer alan düzenlemenin lafzından nafakanın süresiz olduğu sonucu çıkarılamaz. Başka bir deyişle, yoksulluk nafakası alacaklısının boşanmadan sonraki süreçte nafaka almaya devam etmesini engelleyen hallerin ortaya çıkması durumunda (mali durumunun iyileşmesi, nafaka borçlusunun ödeme güçsüzlüğüne düşmesi ve sair gelişmeler) nafaka kaldırılmaktadır. Şayet yoksulluk nafakası talebine ilişkin bir yıllık zamanaşımı süresi dolmuşsa böyle bir durumda artık nafaka talep edilemeyecektir. Bu sebepten ötürü hak kayıplarının önüne geçmek için nafaka artırma, azaltma ve kaldırma davalarında söz konusu sürelerle dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

²⁴ Yağcı, s. 340; S. Sulhi Tekinay, *Türk Aile Hukuku*, Filiz, İstanbul, 1990. s. 263-265; Mehmet Hamzaçebi, "Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(3-4), 2002, s. 35; Bilal Köseoğlu/ Köksal Kocaağa, *Aile Hukuku ve Uygulaması: Bilimsel Görüşler, Yargı İçtihatları*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2011, s. 233; Kulaklı, s. 254; Esra Fırtına, *Boşanmanın Mali Sonuçları ve Yoksulluk Nafakası*. Adalet Yayınevi, 2019, s. 133; Koçoğlu, s. 412.

²⁵ Erdem/ Makaracı Başak, s. 205; Azra Arkan Serim, "Yoksulluk Nafakası", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 65(1), 2007, s. 296.

²⁶ Koçoğlu, s. 411.

²⁷ Şahin, s. 104.

²⁸ Şahin, s. 104.

²⁹ Şahin, s. 104.

³⁰ Tübakkom Nafaka Çalıştayı Sonuç Bildirgesi, <<https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/tubakkom-nafaka-calistayi-sonuc-bildirgesi-80777>> Erişim Tarihi 31.10.2021.

C. Anglo-Amerikan Hukukunda Yoksulluk Nafakasında Süre

Anglo-Amerikan hukuk sistemi, Türk hukuk sisteminin de içerisinde yer aldığı Kıta Avrupası hukuk sisteminden farklı bir yapıya sahiptir. Genel anlamda Anglo-Amerikan hukukunun yüksek mahkemeler tarafından oluşturulan içtihat hukuku ile meydana geliyor olması, bu hukuk sistemini Kıta Avrupası hukukundan ayırır³¹. Anglo-Amerikan hukuk sisteminde aile hukuku kapsamına giren yoksulluk nafakası uygulaması da yine bu sistemin karakteristik özelliği olan yargı içtihatları doğrultusunda gelişmektedir.

Yoksulluk nafakasının Anglo-Amerikan hukukundaki tarihsel gelişimi incelendiğinde, bu kavramın köklerinin 1857 tarihinde İngiliz kilise mahkemelerinin vermiş olduğu kararlara dayandığı görülür³². Kilise mahkemesinin vermiş olduğu bir boşanma kararına göre, her ne kadar mahkeme tarafların ayrı yaşamasına izin vermişse de, boşanma kararı verilen çift arasındaki kanuni evlilik bağı ortadan kalkmamıştır³³. Mahkeme, bu kanuni evlilik bağını gerekçe göstererek yoksulluk nafakasına hükmetmiştir. Bahse konu mahkeme kararının verildiği tarihlerdeki İngiliz hukuk sistemine göre yoksulluk nafakası; aralarında boşanma kararı verilmiş olan erkek ve kadın arasında, erkeğin kadına sağlamakla yükümlü olduğu maddi desteğe ilişkin yükümlülük anlamına gelmekteydi. Erkeğin boşanma kararından sonra kadına vermekle yükümlü olduğu bu maddi desteğin gerekçelerini ise o tarihlerde evli kadınlar için herhangi bir istihdam sahasının bulunmuyor olması ve kadınların evlendikten sonra mülkiyet haklarının tasarruf yetkisini erkeğe bırakan İngiliz hukuk sistemi uygulamaları oluşturmaktaydı. Söz konusu yoksulluk nafakasının süresi ise boşanma tarihinde başlayıp erkeğin ölüm tarihine kadar devam etmekteydi³⁴.

Yoksulluk nafakasının modern Anglo-Amerikan hukuk sistemindeki uygulaması, İngiliz kilise hukukunda olduğundan farklı biçimde, mahkemenin erkek ve kadının boşanmalarına karar vermesinden sonra söz konusu olmaktadır. Başka bir ifadeyle, İngiliz kilise hukuku uygulamasında nafakaya hükmedilmesinin gerekçesi kanuni evlilik bağı iken modern Anglo-Amerikan hukukunda nafakaya karar

---

³¹ Ayşe Gülin Güralp, *Anglo-Amerikan ve Kıta Avrupası Medeni Yargılama Sistemlerindeki Yeni Gelişmeler ve Türk Hukuku ile Karşılaştırılması* (yayımlanmamış doktora tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 2010. s. 148-149.

³² Michael D Smith, "Family Law - The Duration of the Alimony Obligation in Wyoming: Longer than We Both Shall Live - Oedekoven v. Oedekoven", *Land and Water Law Review*, 33(1), 1998, s. 384; Margaret Ryznar, "Alimony's Job Lock", *Akron Law Review*, 49(1), 2016, s. 97.

³³ Smith, s. 97.

³⁴ Smith, s. 97.

verilebilmesi için eşlerin evlilik birliğinin sona ermiş olması gerekmektedir³⁵. Daha önce de ifade edildiği üzere Anglo-Amerikan hukuk sistemi, yüksek mahkemelerin oluşturduğu içtihatlar hukukundan meydana gelmektedir. Yoksulluk nafakası kavramı Amerika Birleşik Devletleri hukukuna İngiliz örf ve adet hukuku yoluyla gelmiştir. İngiliz örf ve adet hukukuna ek olarak İngiliz kilise hukuku kaynaklı dinî ve ahlaki değerler de bu kavramın doğmasında etkili olmuştur³⁶. Her ne kadar yoksulluk nafakası kavramının Anglo-Amerikan hukukunda uygulanmaya başlaması örf ve adet hukuku kaynaklı olsa da yakın zaman pratikleri incelendiğinde, her somut uyuşmazlığın şartlarının kendi içerisinde ayrı olarak ele alındığı görülmektedir. Bu sebeple Anglo-Amerikan hukukunda yoksulluk nafakasına ve bunun süresine ilişkin uygulamaların her somut uyuşmazlık özelinde çeşitlilik göstermesi mümkündür.

Anglo-Amerikan hukuk doktrinde, yoksulluk nafakasının süresine ilişkin olarak yapılan yorumlarda süresiz yoksulluk nafakasının “sonsuzca kadar sürmeyeceği” ifade edilmektedir. Burada anlatılmak istenen husus, nafaka borçlusu ve nafaka alacaklısının şartlarının değişkenlik göstermesi halinde yoksulluk nafakasının süresinin değişen bu şartlar kapsamında tekrar değerlendirilip değiştirilmesinin mümkün olmasıdır. Söz konusu süresiz yoksulluk nafakası alacaklısı hayatın olağan akışı içerisinde mali anlamda kendi kendini idame ettirebilecek hale gelirse böyle bir durumda nafaka borcunda ya indirimine gidilir ya da borç sona erer³⁷.

Amerika Birleşik Devletleri’nde her eyaletin kendine özgü kanuni düzenlemeleri bulunmaktadır. Yoksulluk nafakasının miktarı ve süresine ilişkin yasal düzenlemeler bakımından da eyaletler arası farklılıklar gözlemlenmektedir. Ancak bu farklılıklara rağmen ortak nokta şudur ki, yoksulluk nafakasının süresi, evlilik birliğinin devam ettiği süre ile orantılı olarak tayin edilmektedir. Örnek olarak Massachusetts eyaletinin düzenlemelerini ele almakta fayda vardır. Amerika Birleşik Devletleri’nin bir eyaleti olan Massachusetts’te 2011 yılında yürürlüğe giren Massachusetts Nafaka Reformu Yasası ile birlikte yoksulluk nafakasının hesaplanma ve düzenlenme biçimi geniş ölçüde değişmiştir. Yeni kanuni düzenleme, nafaka ödemeleri için bir formül oluşturmuş ve evliliğin uzunluğuna bağlı olarak

---

³⁵ John C Sheldon/ Diesel Mills Nancy, "In Search of a Theory of Alimony", *Maine Law Review*, 45(2), 1993, s. 288-289; A. R. Mathur, "Indefinite Alimony: A Solution to the Financial Trauma of Divorce", *Probate Law Journal*, 10(3), 1991, s. 305.

³⁶ Cynthia L Greene, "Alimony is Not Forever: Self-Sufficiency and Permanent Alimony", *Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers*, 4, 1988, s. 11.

³⁷ Greene, s. 14; Virginia R. Dugan/ A. Feder Jon, "Alimony Guidelines", *Family Advocate*, 25(4), 2003, s. 22.

süreyi sınırlamıştır³⁸. Örneğin; evlilik süresi beş yıl veya daha az ise, evlilik süresinin %50'sinden fazla bir süre için nafaka talep edilemez. Evlilik on yıl veya daha az ancak beş yıldan fazla sürmüş ise bu sürenin %60'ı, on beş yıl veya daha az ancak on yıldan fazla sürmüş ise bu sürenin %70'i oranında bir süre ile yoksulluk nafakasına hükmedilir. Eğer evlilik yirmi yıl veya daha az ancak on beş yıldan fazla sürmüş ise bu sürenin %80'i oranında yoksulluk nafakasına hükmedilecektir. Nihayetinde, yirmi yıldan fazla süren bir evlilikte ise mahkemenin süresiz nafaka verme yetkisi vardır; fakat bu takdiri bir yetki olup hâkimin böyle bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Keza emeklilik yaşı da nafaka alacağını sonlandıran bir etken olarak düzenlenmiştir³⁹. Massachusetts Nafaka Reformu Yasası ayrıca, yoksulluk nafakası miktarının nasıl hesaplanması gerektiğini de düzenlemiştir. Buna göre, yoksulluk nafakası genellikle nafaka alacaklısının ihtiyacı olan mali desteğe göre hesaplanmaktadır. Yasal düzenlemeye göre nafaka alacaklısının ihtiyacı ise, tarafların boşanma esnasında belirlenen brüt gelirleri arasındaki farkın %30 veya %35'ini aşmayacak şekilde hesaplanarak belirlenmektedir⁴⁰.

Washington Yüksek Mahkemesi'nin 15 Haziran 1970 tarihli McKendry-McKendry⁴¹ kararı eski tarihli bir karar olmasına rağmen Anglo-Amerikan hukukunda yoksulluk nafakası kavramının ne şekilde uygulandığının bir göstergesi olabilecek niteliktedir. Kararda hâkim, yoksulluk nafakasının miktarını gelişen somut olaylar kapsamında değerlendirerek nafakanın miktarını ve süresini sınırlandırmıştır. Karara konu olayda eşler 34 yıldır devam eden evliliklerini boşanma sonucunda sonlandırmışlardır. Boşanmanın gerçekleşmesinin ardından erkek, kadından aylık 600 Amerikan Doları bedelinde nafaka almaya hak kazanmıştır. Boşanma kararından üç yıl sonra kadın, mahkemedeki, erkeğin sağlıklı olduğunu ve bu sebeple iş bulup çalışarak kendi yaşamını idame ettirecek mali güce sahip olabilecek durumda bulunduğunu, buna rağmen iş bulma konusunda çaba göstermediğini ve tüm bunlarla birlikte kendisinin de nafaka borcunu karşılayacak mali durumda olmadığını gerekçe göstererek yoksulluk nafakası borcunun sona erdirilmesini talep etmiştir. Erkek ise cevap dilekçesinde kadının taleplerini reddederek boşanma tarihinde işsiz olduğunu, şartların değişmediğini ve bu halinin devam ettiğini belirterek yoksulluk nafakası alacağını sona ermesi talebinin reddini istemiştir. Washington Yüksek Mahkemesi yapmış olduğu inceleme neticesinde 600 Amerikan Doları olan nafaka borcunu o yıl için ayda 400 Amerikan Dolarına, bir

---

³⁸ , Emily J. Stolzenberg. "The New Family Freedom", *Boston College Law Review*, 59(6), 2018, s. 2035.

³⁹ Laura W. Morgan, "A Nationwide Review of Alimony Legislation, *Family Law Quarterly*, 2007-2016", 51(1), 2017, s. 46.

⁴⁰ Morgan, s. 46; Ryznar, s. 103.

⁴¹ 2 Wn.App. 882, 472 P.2d 569, Washington Yüksek Mahkemesi, 1970.

sonraki yıl için ise ayda 200 Amerikan Dolarına indirmiştir. Yüksek Mahkeme, sonraki yıl itibarıyla ise nafaka borcunun sona ermiş olacağına karar vermiştir⁴². Böylece Washington Yüksek Mahkemesi yoksulluk nafakasını gelişen somut olaylar çerçevesinde değerlendirerek süre bakımından sınırlandırmıştır.

Modern Anglo-Amerikan aile hukuku sisteminde eşlerin anlaşmalı boşanmak suretiyle evliliklerini sona erdirmeleri de mümkündür. Bu yöntem “*clean break*” ilkesi olarak adlandırılmaktadır. *Clean break* ilkesindeki temel amaç, boşanan eşlerin aralarındaki ekonomik bağların tamamıyla sona erdirilmesidir. Eşler arasındaki ekonomik ilişkilerin sona erdirilmesinin yanında eşlerden birinin üzerine yükletilebilecek olan nafakaya ilişkin mali sorumlulukların söz konusu olmayacağı esasına dayanan bu ilke çerçevesinde, boşanan eşlerin aralarında çıkması muhtemel uyuşmazlıkların da kesin olarak son bulması amaçlanmaktadır⁴³. Bahsi geçen *clean break* ilkesinin temel amaçlarından bir diğeri ise boşanmış olan eşlerden birisinin yoksulluk nafakasının süresiz bir biçimde ödemekle yükümlü olmamasını sağlamaktır. Bu uygulamayla süresiz olarak nafaka ödeme yükümlülüğü bahis konusu olmaktan çıkarak bireylerin sosyal ve ekonomik yaşamları menfaatler dengesi gözetilmek şartıyla korunmuş olmaktadır. Başka bir ifadeyle, *clean break* ilkesi kural olarak, boşanmak üzere olan eşlerin ayrılıktan sonra olabilecek en kısa sürede kendi ekonomik bağımsızlıklarını elde etmelerini sağlamaya çalışmaktadır⁴⁴.

D. Anayasa Mahkemesi’nin Yoksulluk Nafakasının Süresiz Oluşuna İlişkin Kararı

Kestel Asliye Hukuk Mahkemesinde görülmekte olan bir davada, TMK m. 175/I hükmünde yer alan yoksulluk nafakasının süresiz bir biçimde talep edilebileceğine dair ibarenin Anayasa’nın 2, 10 ve 41. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle somut norm denetimi yapılmak üzere Anayasa Mahkemesine iptal başvurusunda bulunulmuştur⁴⁵. İptal başvurusunun gerekçeleri özetle aşağıdaki gibidir.

1. İptal Başvurusunun Gerekçesi

“(…) Kanun maddesinde nafakaya hangi hallerde hükmedileceği, davacı ve davalının ekonomik durumlarının ne şekilde dikkate alınacağı, tarafların yaşlarının

⁴² Greene, s. 15.

⁴³ Gediz Kocabaş, “Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler”, *MÜHFD*, 19(1), 2013, s. 364; Ali Demirbaş, "Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 2018, s. 222; Elizabeth Sussex, "The Clean Break Principle", *Hong Kong Law Journal*, 9(3), 1979, s. 314; Şahin, s. 90; Yağcı, s. 328; Kulaklı, s. 259.

⁴⁴ Heaton, Jacqueline. "Family Law", *Annual Survey of South African Law*, 2009, s. 470.

⁴⁵ Yağcı, s. 331.

evli kaldıkları sürenin çocuklarının olup olmamasının dikkate alınıp alınmayacağı, hangi koşullarda kaldırılmasının istenebileceği ayrıntılı olarak açıklanmamış sadece boşanmada kusuru daha ağır olmayan boşanma sebebi ile yoksulluğa düşecek kişi lehine düşünülen bir durum değil de zaten içinde bulunulan bir hal ise ne olacağı açıklanmış değildir.

Bu maddeye istinaden oluşan genel Yargı içtihatlarına göre boşanan taraflardan kusurlu görülen kişinin çeşitli sebeplerle genellikle erkeğin aleyhine ekonomik olarak iyi bir durumda olup olmadığına bakılmaksızın eğer çalışmayacak şekilde özürlü değil ise ekonomik durumu iyi olmasa örneğin kişinin sürekli bir iş veya geliri olmasa kendisi dışındaki sebeplerle çalışmаса dahi sürekli olan nafakaya hükmedilmektedir.

Bu yoksulluk nafakasına hükmedebilmek için tarafların evli kaldığı sürenin, tarafların çocuklarının olup olmamasının, nafaka alacaklısının çalışmaya engel bir özrünlüğün olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

Bu yoksulluk nafakasının sürekli şekilde ömür boyu sürecek şekilde olması pek çok halde katı yargı içtihatlarının da tesiri ile halde adalet hissi ile bağdaşmayacak sonuçlar doğurmaktadır.

Öncelikle söylemeliyiz ki genellikle boşanmaya sebep olaylarda pek çok halde iki tarafında direkt veya dolaylı olarak kusurlu hareketleri olduğu halde mesela bazen ispat gücünün, aile içi sorunların tam olarak anlatılmak istenmemesi, mahremiyet düşüncesi, hâkimin düşünce yapısı hayata bakış açısı gibi pek çok sebeplerle taraflardan biri gerçekte olduğundan farklı olarak kusurlu, kusursuz az veya daha çok kusurlu kabul edilebilmektedir. Ayrıca boşanmaya sebep olaylardaki kusur pek çok halde görece ve sübjektiftir. Bu durumda kusurun daha ağır olduğu kabul edilen kişinin kusuru olsa bile daha az kabul edilen diğerine sürekli nafaka yükümlüğü altına sokulmasının çok sağlam ve her halde geçerli gerekçeleri olmayacaktır.

Bu nafakanın sürekli olması yükümlü kişi için ömür boyu sürecek bir mali yükümlülük altına sokmakta, boşanmakla ortak hayatları biten kişileri birbirlerine sürekli olarak bağımlı kılmaktadır. Evlilik iki insan arasında sözleşme ile bir birliktelik kurmakta ve kan gibi doğal olamayan bir akrabalık tesis etmektedir. Boşanma ile bu birliktelik sona ermesine rağmen ömür boyu sürecek bir yükümlülük ile kişiler birbirlerine bağımlı kılınmaktadır.

Yoksulluk nafakasının sürekli olmasının dürüstçe olamayan evlilik taleplerini teşvik edici, yine boşanan kişilerin yeniden evlenmesini engelleyici mahiyette olduğu çok açıktır.

Bazen boşanmak hem taraflar hem korunmaya muhtaç çocuklar ve toplumsal açıdan evliliğin sürmesinden daha uygundur. Esasında taraflar ve toplumsal açıdan boşanmanın daha uygun olduğu pek çok halde bu yükümlülük yani ömür boyu sürecek nafaka yükümlülüğü korkusu ile boşanmak yerine sorunlu olan evliliği sürdürmeye buna katlanmaya zorlanmaktadır. Bunun aile içi huzursuzluk ve şiddete de bir şekilde etkisinin olabileceği rahatlıkla söylenebilir.

Sürekli mahiyetteki yoksulluk nafakasının pek çok sosyal yardımın da etkisi ile kişileri çalışmamaya teşvik edici bir etkisi de bulunmaktadır.

(...) Bir kişinin sürekli olarak kan bağı ile akraba olmadığı boşandığı eşine sürekli yani ömür boyu nafaka bağlanmasının insan haklarına aykırı olduğunu bunu hüküm altına alan Türk Medeni Kanununun 175. maddesinin 2. fıkrasının Anayasamızın (...) 2. maddesine aykırı olduğunu düşünmekteyiz.

(...) Yine bağlanacak nafakanın açıkça hangi hallerde hükmedileceğini hangi koşullarda kaldırılmasının istenebileceğini açıklamaması sebebi, davacı ve davalının ekonomik durumlarının ne şekilde dikkate alınacağı gibi hususları açıklaması sebebi ile Anayasamızın (...) 2. maddesine aykırı olduğunu düşünmekteyiz.”⁴⁶

2. Anayasa Mahkemesinin Kararı ve Gerekçesi

Anayasa Mahkemesi söz konusu iptal başvurusundan sonra yapmış olduğu inceleme neticesinde, 17/05/2012 tarihli ve 136/72 sayılı kararında⁴⁷ oy çokluğuyla TMK m. 175/I düzenlemesinde yer alan yoksulluk nafakasının süresiz olarak istenebileceğine dair ibarenin Anayasa’ya aykırılık teşkil etmediğine karar vererek başvuruyu reddetmiştir. Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararın gerekçeleri özetle aşağıdaki gibidir.

“Başvuru kararında, itiraz konusu “...süresiz olarak...” ibaresi nedeni ile boşanma neticesinde eşlerden birinin diğeri lehine ömür boyu sürecek bir mali yükümlülük altına girdiği, nafakaya hangi hallerde hükmedileceğinin, hangi hallerde kaldırılacağı ve tarafların ekonomik koşullarının ne şekilde dikkate alınacağı yasada açıkça belirtilmemiş olduğu, yoksulluk nafakasının boşanan eşlerin yeniden evlenmelerini engelleyici niteliği bulunduğu belirtilerek, kuralın, Anayasa’nın 2., 10. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu “süresiz olarak” ibaresi, nafaka alacaklısının her zaman ölünceye kadar yoksulluk nafakası alacağı anlamına gelmemektedir. Kanun koyucunun 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun 175. maddesinde “süresiz olarak”

⁴⁶ Resmi Gazete, E: 2011/136, K: 2012/72.

⁴⁷ Resmi Gazete, 26/06/2012, N. 28335.

ibaresine yer vermesinin amacı, boşanmadan dolayı yoksulluğa düşecek olan eşin diğer eş tarafından, şartları bulunduğu sürece ekonomik yönden desteklenmesi ve asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanmasıdır.

Evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğinde olan yoksulluk nafakasının özünde, ahlaki değerler ve sosyal dayanışma düşüncesi yer almaktadır. Yoksulluk nafakasının amacı nafaka alacaklısını zenginleştirmek değildir. Yoksulluk nafakasıyla, boşanma sonucunda yoksulluk içine düşen eşin asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanması düşünülmüştür. Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka talep eden eşin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olmasının yanı sıra, nafaka talep edilen eşin de nafaka ödeyebilecek ekonomik gücünün bulunması gerekmektedir.

İtiraz konusu kuralda, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşen eşi korumak için diğer eşin, koşulları bulunduğu sürece, herhangi bir süre sınırı olmaksızın yoksulluk nafakası vermesi düzenlenmiş olup bu yükümlülüğün sosyal hukuk devleti ilkesinin gereği olarak getirildiği kuşkusuzdur”.

3. Karşı Oy ve Gerekçesi

Anayasa Mahkemesinin oy çokluğuyla verdiği karara karşılık bir üyenin⁴⁸ karşı oy yazısının özeti aşağıdaki gibidir.

“Türk Medenî Kanunu’nda yardım nafakası için herhangi bir süre şartı öngörülmemişken, bakım nafakasının bir türü olan yoksulluk nafakasının kanunda belirlenen şartlar dâhilinde süresiz talep edilebileceğinin öngörülmesi Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan “sosyal hukuk devleti” ilkesine aykırıdır.

Evlilik hukuku ve daha da geniş olan aile hukuku, diğer hukuk kurallarından büyük çapta bağımsız bir alanı düzenlemeye yönelik kurallar içermektedir. Yoksulluk nafakasını düzenleyen 4721 sayılı Kanun’un 175. maddesi evliliğin süresi, nafaka alacak eşin yaşı, çalışma gücünün niteliği gibi özel şartlar aramamıştır. İnsanların boşanarak aralarındaki hukuki ilişkiyi bitirmiş olmalarına rağmen evlilik birliğinde var olan sorumluluklarının ömür boyu devam etmesi, hem insafli değil, hem de hakkaniyete aykırıdır. Boşanmadan kaynaklanan bir nafaka alacağının varlığının belli koşullar altında, nafaka borçlusunun veya nafaka alacaklısının yaşamı boyunca, sanki mülkiyet hakkıymış gibi sürekli olması, hak düşürücü süre ve zaman aşımı kavramlarının kabul edildiği bir hukuk sisteminde adalet duygusunu zedelemektedir.

---

⁴⁸ Hicabi Dursun.

Yoksulluk nafakasının süresiz olması, ileride nafakanın artırılması, nafakanın azaltılması veya nafakanın kaldırılması davalarının açılmasına neden olacaktır. Bu durumda nafaka yükümlüsü eski eşin nafaka alan tarafın kanunda yazılı şartları taşıyıp taşımadığını kontrol amacıyla, onun özel hayatına müdahale anlamına gelebilecek davranışlara ve onun üzerinde psikolojik baskı kurmasına neden olabilecektir. Yoksulluk nafakasının süresiz olması bu nafakayı alan tarafın, karşı tarafı ömür boyu cezalandırmak amacıyla gelir getirici bir işte çalışmama ve evlilik ekti yapmadan birlikte yaşama gibi davranışlara itebilecektir. Bu haller yoksulluk nafakasının süresiz de olsa bir ceza olmadığını savunan görüşleri haksız çıkarmaktadır. Tarihin hiçbir döneminde, hiçbir hukuk sistemi boşanan eşlerden biri yoksulluğa düşecek diye diğeri için ömür boyu sürebilecek yoksulluk nafakası yükümlülüğü öngörmemiştir. Dolayısı ile yoksulluk nafakasının süresiz uygulanmasının nedeni ahlaki ve sosyal gerekçelerle açıklanamaz.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "sosyal hukuk devleti" vatandaşlarına asgari geçim düzeyi sağlamayı kendisine görev bilen ve bu yüzden devletin sosyal ve ekonomik yaşama aktif müdahalesini meşru ve gerekli gören bir anlayışı ifade eder. Vatandaşların sosyal durumlarıyla ilgilenen sosyal hukuk devleti, insan onurunun korunmasını amaçlar ve bunun için sosyal adaleti ve refahı sağlamaya çalışır. Anayasa Mahkemesi'nin pek çok kararında vurguladığı gibi, sosyal devlet, sosyal adaletin, refahın ve güvenliğin gerçekleşmesini sağlayan devlettir.

Kültürümüzden kaynaklanan yardımsever eğilimlerinin, aile dayanışmasının, hayır kurumları ve vakıflar gibi geleneksel kurumların yoksullukla mücadele bağlamındaki faaliyetleri sık sık övgüyle anılmaktadır. Ancak, aynı zamanda toplumsal bir olgu olan ve Devletin aktif olarak mücadele etmesi gereken yoksulluğun sorumluluğunun, boşanan taraflardan birisinin üzerine ömür boyu yüklenmesi, kanımca, sosyal devlet ilkesine, hakkaniyete ve mantığa da uygun bir çözüm değildir."

III. YOKSULLUK NAFAKASINDA SÜRENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Türk Hukukundaki Uygulamanın Değerlendirilmesi

Türk hukukunda yoksulluk nafakası kavramı ve bunun süresine ilişkin uygulamaya esas itibarıyla yargı kararları yön vermektedir. Eşler arasındaki evlilik birliğinin sona ermesi neticesinde, boşanma ile yoksulluğa düşecek tarafın talebi üzerine, gerekli diğer şartların da sağlanması halinde hâkim, TMK m. 175 kapsamında yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilebilmektedir. Dolayısıyla Türk hukukunda yoksulluk nafakasının süresine ilişkin bir değerlendirmede bulunabilmek için yargı kararlarının incelenmesi gerekmektedir.

Yoksulluk nafakasının süresine ilişkin değerlendirmede Yargıtay'ın yaklaşımı genel olarak, TMK m. 175 hükmünde yer alan “süresiz olarak nafaka isteyebilir” ibaresi sebebiyle hâkimin, nafaka talebinin herhangi bir süre ile sınırlı bir biçimde istenmediği hallerde, doğrudan süresiz olarak nafakaya hükmetmesi şeklinde tezahür etmektedir. Yargıtay'ın bu yaklaşımı hâkimin takdir yetkisini ortadan kaldırmıştır. Yoksulluk nafakası talebi karşısında süre değerlendirmesi yapmaksızın hâkim, süresiz olarak nafakaya hükmetmek durumunda kalmaktadır. Öte yandan Yargıtay'ın bu değerlendirmesi bağlamında, yoksulluk nafakasının süre ile sınırlandırılmayacağı, yalnızca halin şartlarına uygun düştüğü ölçüde nafaka miktarında indirimle gidilebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır⁴⁹.

Türk hukukunda yoksulluk nafakasının süresine ilişkin uygulamanın değerlendirilmesine ilişkin bu başlıkta ele alınacak Yargıtay kararları, yoksulluk nafakasının süresiz olarak istenebilmesinin mümkün hale geldiği kanuni düzenlemenin (743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi m. 144'e 3444 sayılı kanunla yapılan değişiklik⁵⁰) yürürlüğe girdiği tarih dikkate alınarak değerlendirilecektir.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 27/02/2013 tarihli kararına göre⁵¹, “*Dosyaya sunulan SGK kayıtları ile davalı-karşı davacı kadının 2010 yılı Aralık ayından itibaren bir işyerinde sürekli ve sigortalı olarak çalışmaya başladığı görülmektedir. **Yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilir.** Ancak başlangıçta boşanmayla yoksulluğa düşecek olan eşin yargılama sırasında bu yoksulluğunun ortadan kalkması durumunda, yoksulluk nafakasına hükmedilemez (TMK. md.175,176/2). Bu nedenle mahkemece davalının çalışmasıyla ilgili bu olgunun üzerinde durularak davalının çalışıp, çalışmadığı, çalışıyorsa sağladığı gelir gözetilerek çalışmasıyla birlikte yoksulluğunun ortadan kalkmış olup olmadığının araştırılarak, gerçekleşecek sonucuna göre yoksulluk nafakası talebi hakkında bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir*”. Kararda yoksulluk nafakası talebi reddedilmiştir. Fakat karar gerekçesinde yer alan “yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilir” ifadesi Yargıtay'ın yoksulluk nafakasının süresine ilişkin yerinde olmayan yaklaşımını göstermektedir.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 18/01/1991 tarihli kararında⁵² ise şu ifadeler kullanılmıştır: “*Olayımızda mahkemece boşanma davası reddedilmiş ve ancak davalı yararına bir yıl süre ile yoksulluk nafakasına hükmedilmiştir. 1- Boşanma davası reddedildiği, başka bir ifade ile aile birliği devam edegelmekte olduğu halde*

⁴⁹ Yağcı, s. 335.

⁵⁰ Yağcı, s. 335.

⁵¹ Yargıtay 2. HD. E: 2013/2447, K: 2013/5304 (Legalbank).

⁵² Yargıtay 2. HD. E: 1990/13114, K: 1991/2776 (Legalbank).

ancak boşanma halinde uygulama imkânı bulunan yoksulluk nafakasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. 2- **Yoksulluk nafakasının süresiz olarak tayini gerekirken** (M.K.144 ve H.G.K.02.05.1990 gün ve 11/261 sayılı kararı) bir yıl süre ile sınırlı tutulması...” Karara konu uyuşmazlıkta boşanma gerçekleşmemesine rağmen yerel mahkeme kadın lehine bir yıl süreli yoksulluk nafakasına hükmetmiştir. Yargıtay ise yerel mahkeme tarafından verilen söz konusu nafaka hükmünü, boşanmanın gerçekleşmemiş olması gerekçesiyle bozmuştur. Ancak bozma kararında, hâkimin yoksulluk nafakasının süresine ilişkin takdir yetkisini ortadan kaldıracak nitelikte “yoksulluk nafakasının süresiz olarak tayini gerekir” ifadesini kullanarak yerinde olmayan bir gerekçe kaleme almıştır.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 20.10.1995 tarihli kararına göre de, “*Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü. Süresiz nafaka isteği 3 yılda sınırlı olarak hükme bağlanmıştır. **Hak sahibi yoksulluk nafakasını süresiz isteyebileceği gibi, belirli bir süreyle sınırlı olarak da isteyebilir. Hâkim bu konuda istekle bağlıdır. Ne var ki somut olayda süresiz nafaka istenmiş olmasına rağmen, mahkeme yoksulluk nafakasını 3 yıla sınırlı tutmuş 3 yılı geçen süre için yapılan isteği reddetmiş, davacı bu hükmü temyiz etmemiş, hüküm böylece itiraza uğramamakla kesinleşmiştir. Kesin hüküm Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 237. maddesi gereği tarafları bağlar. Davacının bu itibarla, yeniden yoksulluk nafakası istemesi kesin hüküm nedeniyle mümkün değildir. Davanın reddi yerine kabul edilmesi doğru bulunmamıştır***”.

Öncelikli olarak ifade edilmelidir ki TMK m. 175 hükmü ve özellikle hükümde geçen “süresiz olarak nafaka isteyebilir” ifadesi, evliliklerini sonlandıran eşlerden birinin boşandıktan sonra mali bakımdan düşmesi muhtemel olan ekonomik güçsüzlük karşısında bu eşi korumayı amaçlayan bir düzenlemedir. Öte yandan kanun koyucunun güçsüz tarafı koruyan bir tutum ile sevk etmiş olduğu hüküm, yüksek yargı tarafından isabetsiz yargı uygulamaları sonucunda hâkimin takdir yetkisinin elinden alınması sonucunu doğuracak şekilde yorumlanmaktadır⁵³. Hâlbuki TMK m. 175 düzenlemesine göre boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilmektedir. Zira boşanma neticesinde taraflardan biri mali açıdan kendi hayatını idame ettiremeyecek duruma düşme ihtimali ile karşı karşıya kalabilmektedir. Evlilik birliği devam ederken eşlerin sosyal, ekonomik, kültürel ve sair konularda hayatlarını belirli bir standartta yaşadıkları varsayılırsa, boşanma sonrasında taraflardan birisi bu standardın altına düştüğü takdirde diğer taraftan yoksulluk nafakası talebinde bulunabilmektedir.

⁵³ Yağcı, s. 337.

Fakat Türk hukukundaki yargı uygulamalarında bahsi geçen hususlara ek olarak, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin değişiklikten önceki halinde yer alan yoksulluk nafakasının bir yıllık süre ile sınırlı olarak verileceğine dair hükmün değiştirilerek süresiz olarak istenebileceği ifadesinin düzenlenmiş olması Yargıtay nezdinde bilinçli bir düzenleme olarak değerlendirilmektedir. Böyle bir değerlendirmenin sonucu olarak Yargıtay, "süresiz olarak nafaka isteyebilir" ifadesini hâkime takdir yetkisi bırakmayacak şekilde uygulamakta, uyuşmazlıkta taraflardan birisi yoksulluk nafakasını süresiz olarak talep ettiği takdirde talebe bağlılık esasına dayanarak nafakanın süresiz olarak verilmesine hükmetmektedir⁵⁴.

Fikrimizce, TMK m. 175 hükmünün uygulanmasında hâkim, takdir yetkisinden mahrum bırakılmamalıdır. Zira her somut uyuşmazlığın şartları birbirinden farklıdır. Örnek olarak, bireyselliğin arttığı günümüz sosyal yaşamında evliliklerde evli kalma süreleri azalmaktadır. Bir yılın dolmasıyla birlikte boşanan bir çift değerlendirmeye alındığında, eşlerden birisi süresiz nafaka talebinde bulunduğu takdirde Yargıtay'ın izlemiş olduğu anlayışa göre, hâkimin talebe bağlı kalması gerekir. Böylece, yalnızca bir yıl evli kalmış olan bir çiftin, boşanmış olmalarına karşın doğrudan olmasa bile dolaylı olarak aralarındaki bağın zorunlu olarak devam etmesi hali ortaya çıkacaktır. Bu tür bir durumda boşanmış olan erkek ve kadın arasında huzursuzluklar meydana gelme ihtimali artacaktır⁵⁵. Fakat hâkimin önüne gelen uyuşmazlıklara göre yapacağı değerlendirme sonucunda, boşanacak olan eşlerin kaç yıldır evli kaldıklarına, yaşlarına, eğitim düzeylerine, çocuklarının olup olmadığına, boşanma sonrasında yaşanması olası psikolojik değişikliklerine, sosyal, kültürel, ekonomik durumlarına ve buna benzer hususlara bakarak böylece bir karara varması halinde verilecek olan hüküm daha hakkaniyetli olacağı fikrindeyiz.

B. Anayasa Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi

Anayasa Mahkemesi kararının değerlendirilmesine geçmeden önce belirtmeliyiz ki nafakaya hangi hallerde hükmedileceği, davacı ve davalının ekonomik durumlarının ne şekilde dikkate alınacağı, tarafların yaşlarının evli kaldıkları sürenin çocuklarının olup olmamasının dikkate alınıp alınmayacağı, hangi koşullarda kaldırılmasının istenebileceği gibi hususların hükümde ayrıntılı olarak açıklanmamış olması nedeniyle TMK m. 175 hükmünün iptalinin istenmesi yerinde olmamıştır. Doktrinde ileri sürülen ve bizim de katıldığımız bir görüşe göre⁵⁶, bir hükmün yalnızca ayrıntılı bir biçimde düzenlenmemiş olması, o hükmün

---

⁵⁴ Yağcı, s. 337-338.

⁵⁵ Aynı yönde Yıldırım, s. 82-83.

⁵⁶ Yıldırım, s. 81.

Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği iddiası ile iptal edilmesi için yeterli bir gerekçe teşkil etmez. Herhangi bir kanun hükmü, somut bir durumu ayrıntılı olarak açıklayarak bir çözüm önerisinde bulunmamış olması nedeniyle eksik olarak mütalaa edilebilir. Ancak böyle bir gerekçeden yola çıkarak söz konusu hükmün Anayasa'ya aykırılığının iddia edilmesi yersizdir⁵⁷.

Anayasa Mahkemesi, karar gerekçesinde iptali istenen hükmümde yer alan "süresiz olarak" ibaresine odaklanmıştır. Hâlbuki iptal talebinde yer alan gerekçede, söz konusu hükmün detaylı açıklamalar içermediği de ifade edilmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi doğrudan yoksulluk nafakasının süresiz olarak istenebilmesi hususunu ele alarak bir karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi'nin iptal talebini reddettiği kararın gerekçesinde, yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmesinin hukuka uygun nitelik arz ettiği, bunun dayanağının ise Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu görüşüne yer verilmiştir. Bu çerçevede gerekçede, boşanma sonrasında yoksulluğa düşecek tarafın mali açıdan korunması gerektiği, bu sebeple de diğer tarafın ekonomik gücü ölçüsünde süresiz olarak nafaka ödemesi gerektiği belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bu görüşüne katılmamaktayız. Zira yoksulluk nafakasının süresiz olarak verilmesinin temel gerekçesi şayet sosyal devlet ilkesi gereği güçsüzü korumak ise, böyle bir durumda toplum içerisinde bulunan mali bakımdan bakıma muhtaç kimselere yardım etmesi gereken, devletin bizzat kendisidir⁵⁸. Sosyal devlet ilkesinin bir gerekliliği olarak toplumda mali açıdan güçsüzlüğe düşen bir bireyin sorumluluğu artık o kişi ile herhangi bir bağı kalmamış olan bir başkasının üzerine yüklenemez. Böyle bir uygulamanın toplumsal huzuru bozabilecek olaylara sebebiyet vermesi mümkündür⁵⁹. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi kararı eksiktir ve yerinde değildir.

C. Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununa İlişkin Çözüm Önerisi

Türk mahkemeleri, Yargıtay'ın bu husustaki tutumu doğrultusunda, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek tarafın, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebildiğini düzenleyen TMK m. 175 hükmünü dayanak göstererek nafaka talebinde bulunan taraf lehine süresiz nafaka alacağına hükmetmektedir. Hâkimin takdir yetkisi elinden alınarak, taleple bağıllık ilkesi gerekçe gösterilmek suretiyle nafaka talebinde bulunan taraf lehine süresiz nafakaya hükmedilmesinin isabetsiz olduğunu daha önce ifade etmiştik.

---

⁵⁷ Yıldırım, s. 81.

⁵⁸ Aynı yönde, Yıldırım, s. 82; Yağcı, s. 335.

⁵⁹ Arbek, s. 146.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, konuya kanun koyucunun sübjektif iradesi açısından yaklaşıldığında, ilgili hükmün lafzında geçen “süresiz olarak isteyebilir” ifadesi açık olup nafaka talebinde bulunan tarafın bu yönde bir talepte bulunabileceği düzenleme altına alınmıştır. Bahsi geçen hükümden, uyuşmazlığı çözüme kavuşturacak hâkimin taraflardan birinin süresiz olarak nafakaya hükmedilmesi talebi karşısında hiçbir değerlendirme yapmadan, takdir yetkisini kullanmaksızın, taleple bire bir bağlı kalarak böylece karar vermesi gerektiği anlamı çıkmamaktadır. Velez ki bu şekilde karar verilmiş olsun, verilen karar netice itibarıyla hakkaniyete aykırılık teşkil edecektir. Eğer kanun koyucunun iradesi bu yönde olsaydı bile hükümde örtülü boşluk olduğunun kabulü gerekirdi. Söz konusu hüküm çok geniş kaleme alındığından dar yorumlanması gündeme gelirdi. Zira nafaka kurumunun işlevi her talep edene, ayrıldığı eşinden süresiz nafaka bağlanmasının sağlanması değildir. Hâlihazırda bu mahzurlu sonuç nafaka kurumuyla da bağdaşmaz. Dolayısıyla fikrimizce, mevcut kanuni düzenleme konuyu detaylı bir biçimde açıklamadığı ve bu sebeple eksik olduğu söylenebilir. Ancak TMK m. 175 hükmünün güncel hali itibarıyla, boşanan taraflardan birisinin süresiz olarak kendisi lehine yoksulluk nafakasına hükmedilmesi talebine karşılık, yargılamayı yürüten hâkimin halin şartlarını inceleyerek buna göre farklı bir karara varmasının mümkün olduğunun kabul edilmesi halinde yoksulluk nafakasının “süresizlik” sorunu önemli ölçüde çözüme kavuşturulmuş olacaktır. Zira uygulamadaki, yoksulluk nafakasının süresine ilişkin yaşanan sorunların temelinde yargı uygulamaları ve özellikle de yüksek yargının TMK 1/1 hükmündeki düzenlemeyi göz ardı ederek hükmü son derece lafzi hatta lafzının ötesinde dar yorumlamaları vardır.

Fikrimizce yoksulluk nafakasının süresiz olarak istenebileceğinin düzenlendiği TMK m. 175 hükmü, güncel sosyal yaşamın gereklerini karşılayamayacak biçimde eksik ve yetersizdir. Dolayısıyla kanunların, güncel hayatın şartları dikkate alınarak bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi elzemdir. Toplumda bireyselleşen kadın ve erkek ilişkilerinde kişisel özgürlükler ön plandadır. Keza söz konusu özgürlükler evlilik birliği içerisinde geçerliliğini sürdürmektedir. Konumuz itibarıyla bahsetmekte yarar gördüğümüz özgürlüklerin başında ekonomik özgürlük gelmektedir. Genellikle kadın ve erkek, evlilik birliğini kurmadan önce hâlihazırda mali bakımdan kendi kendilerini idame ettirecek düzeyde bulunmaktadırlar. Gerçi bu genellemeye rağmen, toplumu oluşturan tüm bireylerin ekonomik özgürlüklerinin mevcut olduğunun söylenemeyeceği açıktır. Fakat yine de, değişen sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam göz önüne alındığında kural olarak Anglo-Amerikan sisteminde boşanmalara uygulanan “*clean break*” ilkesinin Türk hukuk sisteminde de uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. Anglo-Amerikan uygulamasına benzer bir yaklaşım benimsendiğinde, boşanan eşlerin birbirlerine külfet olması engellenebilecektir. “*Clean break*”in uygulanmasıyla birlikte taraflar

arasında herhangi bir ekonomik bağımlılık kalmayacaktır. Buna ek olarak boşanan eşler arasında meydana gelmesi muhtemel uyuşmazlıklar doğmadan önce, söz konusu ilke çerçevesinde kesin bir biçimde noktalanacaktır.

Kural olarak “*clean break*” ilkesinin uygulanması gerektiğinden bahsettik. Bu kuralın istisnası niteliğinde olacak başka bir düzenlemenin de yapılması gerektiği görüşündeyiz. Kurala istisna olarak, yoksulluk nafakasının belirli bir süre ile sınırlandırılmasının hakkaniyete uygun olduğunu ileri sürmekteyiz⁶⁰. Söz gelimi, kural, boşanma ile birlikte eşlerin birbirleri ile olan bağlarının tamamen kesilmesi olmalıdır. Ancak boşanma kararından sonra taraflardan birisi istisnai bir biçimde mali bakımdan kendi kendisini idame ettiremeyecek bir duruma düşecekse, böyle bir durumda tarafların da menfaat dengesi gözetilmek kaydıyla belirli süreli nafaka alacağına hükmedilebilir. Halin şartları uygun düştüğü takdirde, hâkim iki yılı geçmeyecek bir süre ile sınırlı olarak nafakaya hükmetmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken konu, boşanma sonrasında yaşanabilecek istisnai hallerin tespitinin hâkim tarafından yapılacak olmasıdır. Böylelikle konuya ilişkin takdir yetkisine sahip kılınacak hâkimin her somut uyuşmazlığın şartlarını değerlendirerek buna göre hakkaniyetli bir karar vermesi sağlanmış olacaktır.

SONUÇ

Evlilik birliğinin sona ermesi neticesinde eşler bakımından birtakım mali sorumluluklar doğabilmektedir. Yoksulluk nafakası, TMK m. 175 kapsamında, boşanan eşlerden, boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek ve kusuru daha ağır olmayan tarafça, gerekli diğer şartların da sağlanması halinde süresiz olarak talep edilebilmektedir. Türk hukukunda yoksulluk nafakasının süresine ilişkin yaşanan tartışmaların kaynağını yargı kararları oluşturmaktadır. Zira mevcut kanuni düzenleme olan TMK m. 175 hükmünde belirtilen “süresiz olarak istenebilir” ifadesi, özellikle Yargıtay tarafından yerinde olmayan bir değerlendirme sonucunda, sanki süresiz nafaka talebinde bulunan tarafın bu talebinin kesinlikle karşılanması gerekmiş gibi yorumlanmaktadır. Hâlbuki hâkim her somut uyuşmazlığı kendi şartları çerçevesinde değerlendirip ona göre bir süreye hükmedebilirse, sorunun kendiliğinden çözülmesi kuvvetle muhtemeldir.

Diğer taraftan mevcut kanuni düzenlemeye göre, evlilik birliğini sonlandırmış olan taraflardan birisinin lehine süresiz olarak hükmedilen yoksulluk nafakası diğer taraf için önemli ölçüde mali külfet olacaktır. Yalnızca taraflardan birisi için mali külfet olmasının yanında artık boşanmış olan iki tarafın birbirleri ile aralarındaki bağın zorunlu olarak devam ettirilmesi toplumsal anlamda da olumsuzluklara neden olacaktır. Bu gibi durumların engellenmesi için Anglo-Amerikan hukukunda

---

⁶⁰ Benzer yönde Yıldırım, s. 83.

uygulanan “*clean break*” ilkesi Türk hukuk sistemine uyarlanarak kullanılmalıdır. Taraflar boşandıktan sonra, geleceğe kalacak olası herhangi bir mali sorumluluk ve uyuşmazlık ortadan kaldırılmalıdır. Hâkimin yapacağı değerlendirme kapsamında, boşanma davalarının konusuna göre halin şartları da bir tarafın ekonomik bağımsızlığını elde edebilmesi için bir süre nafaka almasını haklı göstermekteyse, böyle bir durumda iki yılı aşmayacak süre ile yoksulluk nafakasına hükmedilmesi menfaat dengesini koruyacak ve hakkaniyete uygun bir uygulama olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akıntürk T / Ateş D, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, 2. Cilt, 18. Bası, Beta, 2016. (Aile)
- Arbek Ö, "Boşanmanın Mali Sonuçları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(1), 2005, s. 115-163.
- Arkan Serim A, "Yoksulluk Nafakası", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 65(1), 2007, s. 287-302.
- Ceylan E, *Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları*, Seçkin Yayınları, 2006.
- Çitak B, "Yoksulluk Nafakası", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(1), 2016, s. 241-257.
- Demir M, *Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası*, Seçkin Yayınları, 2018.
- Demirbaş A, "Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 2018, s. 219-236.
- Dugan V R / Jon A F, "Alimony Guidelines", *Family Advocate*, 25(4), 2003, s. 20-23.
- Dural M / Ögüz T / Gümüş M A, *Aile Hukuku*, Vedat Kitapçılık, 2016. (Aile)
- Erdem M/ Makaracı Başak A, *Aile Hukuku*, Seçkin Yayınları, 2022.
- Fırtına E, *Boşanmanın Mali Sonuçları ve Yoksulluk Nafakası*, Adalet Yayınevi, 2019.
- Gençcan Ö B, *Nafaka Hukuku: Bilimsel Açıklama – Son İçtihatlar*, Yetkin Yayınları, 2018.
- Greene C L, "Alimony is Not Forever: Self-Sufficiency and Permanent Alimony", *Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers*, 4, 1988, s. 9-24.
- Güralp A G, *Anglo-Amerikan ve Kıta Avrupası Medeni Yargılama Sistemlerindeki Yeni Gelişmeler ve Türk Hukuku ile Karşılaştırılması*, (yayımlanmamış doktora tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 2010.
- Hamzaçebi M, "Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(3-4), 2002, s. 23-48.
- Heaton J, "Family Law", *Annual Survey of South African Law*, 2009, s. 440-486.
- Kılıçoğlu A M, *Aile Hukuku*, Genişletilmiş 2. Bası, Turhan Kitabevi, 2016.

- Kocabaş G, "Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler", *MÜHFD*, 19(1), 2013, s. 357-391.
- Koçoğlu S, "Boşanmanın Eşler Açısından Genel Sonuçları Bağlamında Yoksulluk Nafakasına İlişkin Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70, 2021, s. 389-427.
- Köseoğlu B / Kocaağa K, *Aile Hukuku ve Uygulaması: Bilimsel Görüşler, Yargı İçtihatları*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2011.
- Köseoğlu B, "Ailenin Şiddetten Korunması", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 77, 2008, s. 307-341.
- Kulaklı E, "Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 2018, s. 237-268.
- Mathur A R, "Indefinite Alimony: A Solution to the Financial Trauma of Divorce", *Probate Law Journal*, 10(3), 1991, s. 303-330.
- Morgan L W, "A Nationwide Review of Alimony Legislation, 2007-2016", *Family Law Quarterly*, 51(1), 2017, s. 39-50.
- Oğuz C, "Medeni Kanun Madde 174/1 ile 175 Arasındaki Farklar", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4, 2000, s. 0-0.
- Öcal Apaydın B, "Güncel Tartışmalar Işığında Yoksulluk Nafakası", S. Ayan / P. Çiftçi (Ed.), *Yargı Kararları Işığında Aile Hukukunun Güncel Sorunları*, Adalet Yayınevi, 2022.
- Öztan B, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 2015.
- Ruhi A C, *Nafaka Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 2010.
- Ryznar M, "Alimony's Job Lock", *Akron Law Review*, 49(1), 2016, s. 91-114.
- Serim A A, "Yoksulluk Nafakası", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 65(1), 2007, s. 287-302.
- Sheldon J C / Nancy D M, "In Search of a Theory of Alimony", *Maine Law Review*, 45(2), 1993, s. 283-328.
- Smith M D, "Family Law - The Duration of the Alimony Obligation in Wyoming: Longer than We Both Shall Live - Oedekoven v. Oedekoven", *Land and Water Law Review*, 33(1), 1998, s. 383-398.
- Stolzenberg E J, "The New Family Freedom", *Boston College Law Review*, 59(6), 2018, s. 1983-2054.

Sussex E, "The Clean Break Principle", *Hong Kong Law Journal*, 9(3), 1979, s. 314-327.

Şahin M, "Türk-İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK m. 175-ZGB m. 125)", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(3), 2017, s. 75-108.

Tekinay S S, *Türk Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, 1990.

Tübakkom Nafaka Çalıştayı Sonuç Bildirgesi,
<<https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/tubakkom-nafaka-calistayi-sonuc-bildirgesi-80777>> Erişim Tarihi 31.10.2021.

Uzun M, *Türk Medeni Kanunu Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası*, Vedat Kitapçılık, 2014.

Yağcı K, "Yoksulluk Nafakasında "Süresizlik" Sorunu", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 76(1), 2018, s. 323-358.

Yıldırım A, "Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", *Legal Hukuk Dergisi*, 14(157), 2016, s. 59-88.

Yılmaz S/ Yıldırım A, *Medeni Hukuk-I*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021.